

Zienswijze vereniging Noardlike Fryske Wâlden op wetsvoorstel Grondgebondenheid en verantwoorde mestafzet

Wij, Vereniging Noardlike Fryske Wâlden, willen met deze zienswijze onze zorgen uiten over de praktische en beleidsmatige consequenties van wetsvoorstel Grondgebondenheid en verantwoorde mestafzet.

De collectieven vervullen een sleutelrol in de uitvoering van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb). Wij vragen - vanuit onze kennis en ervaring en verantwoordelijkheid ten aanzien van de uitvoering van het ANLb - aandacht voor een aantal cruciale randvoorwaarden die onvoldoende geborgd zijn in het huidige wetsvoorstel. Wij ondersteunen het belang van grondgebondenheid en verantwoorde mestafzet, maar zien hiervoor verstrekende gevolgen voor ons werkgebied.

1. Verschillende mestregio's

Door het aanwijzen van verschillende mestregio's, in dit wetsvoorstel 3 mestregio's verdeeld over noord- midden- en zuid, is de bedoeling dat er meer mest binnen de regio wordt afgezet en er minder wordt getransporteerd. Wij staan open voor dit idee, maar vragen ons af of hiermee niet een ongelijk speelveld wordt gecreëerd. Zijn de normen namelijk gelijk voor alle regio's? En hoe verhoudt zich dit met de Europese doelstelling om richting 2 GVE per hectare te gaan in 2032? Dit is overigens geen norm maar een doelstelling om grondgebonden melkveehouderij te stimuleren.

Bekend is dat de veehouderij in het zuiden van het land intensiever is dan in het noorden van het land. In het noorden is er meer ruimte om mest regionaal af te zetten op beschikbare percelen. Wij vragen een duidelijk antwoord over wat er onder grondgebondenheid wordt verstaan en hoe hierin een gelijk speelveld te creëren. Daarbij zijn wij het eens dat mest geen lange afstanden af zou moeten leggen of alleen op papier op een perceel terechtkomt.

2. Provincie is verantwoordelijk voor aanwijzing ML-gebieden

a. Mogelijke gevolgen Nutriënt verontreinigde gebieden

De aanwijzing van maatschappelijke landbouw (ML) gebieden is volgens het wetsvoorstel gericht op de bekende beekdalén, veenlandschappen, N-2000 overgangsgebieden en ook zandgronden met 'beperkte draagkracht'. In Friesland zijn deze gebieden bekend, maar er wordt met geen woord gerept over de NV status die sommige gebieden hebben. Het werkgebied van vereniging Noardlike Fryske Wâlden ligt grotendeels op de zandgronden en is ten onrechte aangewezen als NV-gebied. Deze NV-status is landelijk toegewezen aan ons volledige werkgebied en is gebaseerd op het feit dat er te hoge nutriënt concentraties gemeten zijn in De Grote Wielen. Wat hierbij niet meegenomen is, is dat het IJsselmeerwater met een hoger dan toegestane nutriëntwaarde, wordt ingelaten in de boezemwateren van Friesland, door verschillende landbouwgebieden stroomt en vervolgens naar het werkgebied van NFW stroomt en wat begint bij De Grote Wielen. De Grote Wielen, een natuurgebied naast de stad Leeuwarden gelegen, heeft een strengere nutriënteneis waardoor het water kwalitatief niet voldeed, hierdoor is het volledige werkgebied aangewezen als NV verontreinigd. Hierbij is niet gekeken naar de waterkwaliteit in het landelijk gebied, waarmee een mate van beïnvloeding had kunnen worden gemeten. Maar dit is niet gedaan, ondanks de beschikbaarheid van de meetpunten van het Landelijk Meetnetwerk Mestbeleid (LMM).

Wij verwachten dat de NV gebieden met dit wetsvoorstel te maken zullen krijgen met beperkende maatregelen en in sommige gevallen, zoals in onze situatie, onterecht worden aangewezen als LM-gebied.

b. Mogelijke gevolgen Aanvalsplan Grutto Gebieden

“In het kader van agrarisch natuurbeheer, zoals weidevogelbeheer, is 0,35 ha/GVE een praktische norm”. Wij zien hiervoor risico's voor Aanvalsplan Grutto Gebieden (APG) die binnen Friesland zijn aangewezen als 'bijzondere provinciale natuurgebieden'. Binnen de Omgevingsverordening is aangegeven dat er voor APG gebieden ruimte moet blijven voor bedrijven om te kunnen ontwikkelen en groeien. Wij verwachten dat er bij aanwijzing van ML-gebieden geen APG gebieden meegenomen worden, want deze bedrijven hebben met 1,5 GVA/ha geen bestaansrecht omdat zij al een groot aandeel ANLb toepassen binnen de bedrijfsvoering. Een GVE beperking zou betekenen dat deze bedrijven op de gangbare percelen ook een beperking krijgen, waardoor er niet een rendabele bedrijfsvoering kan worden toegepast.

3. Inzet ANLb middelen

Daarnaast is het voorstel, dat deze regelgeving deels gefinancierd gaat worden uit ANLb. ANLb-geld gaat zo minder doelgericht ingezet worden. Het ANLb is gericht op de instandhouding van doelsoorten en verschillende habitatsgebieden. Een ML-status is niet gekoppeld aan deze doelstellingen en zet in op gedwongen vermindering van de veestapelkrimp. De hectarebedragen die genoemd zijn zullen ook een flink aandeel op het beschikbare budget betekenen. Op die manier wordt er op de doelstellingen voor biodiversiteit ingeleverd om niet ANLb gerelateerde doelstellingen te behalen.

4. Doelsturing

Doelsturing wordt vaker genoemd als sturingsinstrument. Hier gaat een betere prikkel vanuit. Door vrijwillige extensivering, kringlooplandbouw en beloning van managementmaatregelen om emissies te beperken zien wij meer kans om een verandering tot stand te brengen. Beloon de bedrijven die hier al mee bezig zijn en stimuleer op doelsturing.

Onze oproep

Op basis van bovenstaande constatering roepen wij de betrokken overheden op om:

- Duidelijkheid te verschaffen en een gelijk speelveld te creëren als het gaat om de verschillende mestregio's.
- Een duidelijke visie te vormen over de verschillende doelstellingen en beleidsrichtingen die er zijn op tot vermindering van de veestapel te komen. Waaronder de Europese doelstelling om richting 2 GVE per hectare te komen in 2032. We roepen daarbij op om dit via vrijwillige extensivering, beloning van kringloopbedrijven en stimulering van managementmaatregelen om emissies te verminderen op te pakken.
- Rekening te houden met de onterechte aanwijzing van de regio Noordelijke Friese Wouden als nutriënt verontreinigd (NV) gebied en te kijken naar de werkelijke invloed van het landelijk gebied via de LMM meetpunten.
- Het ANLb budget niet te zien als oplossingsrichting voor niet-biodiversiteit gerelateerde onderwerpen.
- In te zetten op doelsturing!

Wij verzoeken het ministerie om onze zienswijze te betrekken bij de definitieve besluitvorming en de verdere uitwerking.

Vereniging Noardlike Fryske Wâlden
29-9-2025